

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“СТАТИСТИКА ПРАЦІ”
(для бакалаврів)

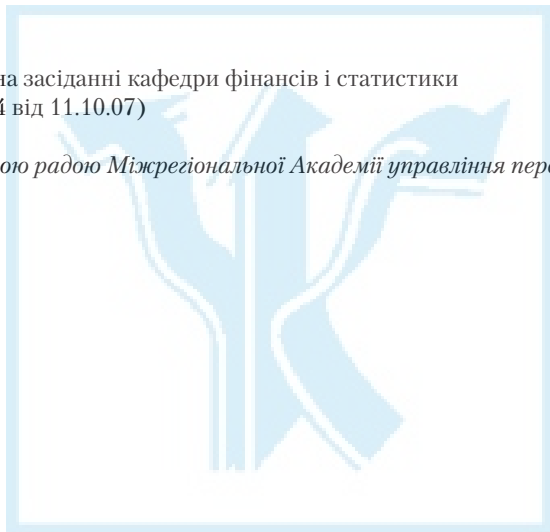
МАУП

Київ 2008

Підготовлено професорами кафедри фінансів і статистики *В. Б. Захожайем*
і *Б. П. Ткачем*

Затверджено на засіданні кафедри фінансів і статистики
(протокол № 4 від 11.10.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Захожай В. Б., Ткач Б. П. Навчальна програма дисципліни “Статистика праці” (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2008. – 12 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Статистика праці”, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Статистика праці – суспільна наука, що вивчає кількісну сторону масових явищ і процесів, які відбуваються у сфері праці.

З метою виявлення якісних особливостей, взаємозв'язків явищ і процесів статистика праці досліджує чисельність, структуру, розподіл трудових ресурсів по Україні і по галузях праці, процес відтворення трудових ресурсів, ступінь їх використання в суспільно корисній праці, а також виявляє резерви робочої сили в суспільстві, визначає ступінь залучення трудових ресурсів у суспільне виробництво і вивчає чисельність і структуру зайнятих у економіці та ступінь використання робочої сили і робочого часу в процесі виробництва.

Предметом постійного вивчення статистики праці є продуктивність праці. Статистика праці досліджує рівень і динаміку продуктивності праці, вивчає чинники, що впливають на зміни продуктивності праці, на зміну обсягу виробленої продукції, на показники собівартості продукції.

Одним із напрямків в статистиці праці є вивчення оплати праці. Досліджується структура фондів оплати праці, їх динаміка, а також середній рівень заробітної плати на державних і приватних підприємствах, на фірмах і середній рівень заробітної плати осіб, що займаються індивідуальною трудовою діяльністю.

Проблеми статистики праці досліджуються у міжнародному масштабі, у масштабі всієї економіки, областей, економічних районів, в окремих галузях економіки, на окремих підприємствах, в установах, організаціях.

Статистика праці, використовуючи свої специфічні методи вивчення, знаходить шляхи найефективнішого використання і відтворення трудових ресурсів і тим самим робить свій внесок у вирішення завдань прискорення соціально-економічного розвитку України.

Статистика праці базується на основних методах теорії статистики. До них належать метод абсолютних і відносних величин, метод середніх величин, метод рядів динаміки, індексний метод, метод кореляційного і регресійного аналізу. Водночас статистика праці розробляє власні специфічні методи дослідження.

Пріоритетними напрямками досліджень у статистиці праці є:

- створення та вдосконалення методів вимірювання та аналізу економічної активності населення;
- приведення у відповідність до міжнародних стандартів структури витрат на оплату праці;
- розроблення методики вивчення реальної заробітної плати;

- розроблення методики обліку витрат на робочу силу та визначення її фактичної вартості за галузями економіки;
- удосконалення системи статистичних показників життєвого рівня населення як основи відтворення робочої сили.

Метою вивчення дисципліни “Статистика праці” є здобуття студентами теоретичних знань і набуття практичних навичок кількісної та якісної оцінки соціально-економічних явищ і процесів.

Поглиблене вивчення соціально-економічних явищ і процесів ґрунтується на використанні статистичних матеріалів, що зумовлює важливість оволодіння статистичними методами їх аналізу.

У процесі навчання студенти повинні чітко усвідомити суть і принципи побудови системи показників статистики праці, її місце і роль серед інших статистичних дисциплін, навчитися застосовувати на практиці статистичні методи оцінки трудових ресурсів, продуктивності праці, оплати праці та зайнятості працездатного населення, а також визначати тенденції розвитку і прогнозувати значення статистичних показників.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН *дисципліни* **“СТАТИСТИКА ПРАЦІ”**

№ п. п.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Статистика трудових ресурсів, робочої сили і робочого часу
1	Предмет, методи і завдання статистики праці
2	Агрегована система показників статистики праці
3	Статистика трудових ресурсів
4	Статистика чисельності, складу та руху робочої сили
5	Статистика робочого часу
6	Статистика робочих місць
	Змістовий модуль II. Статистика продуктивності праці, оплати праці
7	Статистика продуктивності праці
8	Статистика оплати праці
9	Система показників статистики праці в сільському господарстві
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“СТАТИСТИКА ПРАЦІ”

Змістовий модуль I. Статистика трудових ресурсів, робочої сили і робочого часу

Тема 1. Предмет, методи і завдання статистики праці

Статистика праці – суспільна наука. Предмет статистики праці. Об'єкт статистики праці. Одиниця статистичного спостереження.

Основна форма статистичного спостереження. Спеціальні одно-разові статистичні спостереження в статистиці праці.

Використання методів загальної теорії статистики: методу абсолютних і відносних величин, методу середніх, методу рядів динаміки, індексного методу, методів кореляційного і регресійного аналізу.

Специфічні методи статистики праці.

Основні завдання статистики праці:

- вивчення наявності, складу, розподілу, ефективності використання трудових ресурсів;
- дослідження структури робочого часу та ефективності його використання;
- вивчення рівня, динаміки і резервів підвищення продуктивності праці;
- вивчення фонду заробітної плати, середньої заробітної плати та її динаміки;
- дослідження рівня життя населення та його зв'язку з рівнем продуктивності праці і рівнем оплати праці;
- вивчення пропорцій у сфері відтворення і використання трудових ресурсів.

Література [1–5; 7; 12]

Тема 2. Агрегована система показників статистики праці

Міжнародна організація праці, її роль в побудові національних статистик праці. Нові форми обліку і звітності, що відповідають міжнародним стандартам.

Індикативна база агрегованої системи показників статистики праці. Застосування міжнародної методології до розбудови статистичних показників статистики праці.

Рекомендовані Міжнародною організацією праці системи показників статистики праці.

Література [1– 6; 8; 9]

Тема 3. Статистика трудових ресурсів

Поняття трудових ресурсів. Предмет статистики трудових ресурсів. Зайнятість населення.

Завдання статистики трудових ресурсів:

- визначення обсягу функціонуючих трудових ресурсів;
- визначення потенційних поточних і перспективних резервів праці;
- вивчення складу трудових ресурсів;
- аналіз розміщення трудових ресурсів на території країни;
- складання та аналіз балансів трудових ресурсів;
- вивчення руху трудових ресурсів;
- вивчення ефективності використання трудових ресурсів.

Основні показники статистики трудових ресурсів. Баланс трудових ресурсів. Система показників статистики трудових ресурсів на повному ринку праці.

Економічно активне населення. Рівень економічної активності населення. Рівень зайнятості. Безробіття за методологією МОП. Рівень безробіття за методологією МОП.

Система показників статистики трудових ресурсів на зареєстрованому ринку праці. Статистичні показники попиту на робочу силу на ринку праці.

Методика розрахунку статистичних показників інтенсивності зайнятості та безробіття.

Література [2–6; 9]

Тема 4. Статистика чисельності, складу та руху робочої сили

Показники чисельності працюючих: облікова чисельність на дату, явочна і фактично працююча кількість робітників. Середньооблікова чисельність і середньоявочна чисельність працюючих за період. Статистичні показники структури робочої сили. Статистичні групування працюючих за різними ознаками.

Рівень кваліфікації робітників. Середній тарифний розряд.

Оцінка забезпеченості підприємства робочою силою. Статистичне вивчення руху чисельності робочої сили. Знаходження темпів зростання і темпів приросту обсягу робочої сили та тенденцій зміни обсягу робочої сили.

Вимірювання сезонних коливань робочої сили.

Література [2; 5; 6; 9]

Тема 5. Статистика робочого часу

Поняття робочого часу, його облік і структура. Статистичні показники використання робочого часу. Побудова і аналіз балансу робочої сили.

Показники змінності, безперервності, інтегральний показник завантаження робочих місць.

Статистичні методи виявлення резервів поліпшення використання робочої сили. Методика організації та проведення вибіркового спостережень використання робочого часу на підприємствах.

Література [3–6; 8–10]

Тема 6. Статистика робочих місць

Поняття робочого місця. Робоче місце — найважливіший елемент промислового підприємства.

Інтегральний коефіцієнт функціонування робочого місця. Статистичний аналіз чинників, що впливають на ефективність використання робочого місця. Методика розрахунку забезпечення функціонування і використання робочого місця.

Система показників статистичного аналізу використання робочого місця у вартісному виразі.

Література [3–6; 9; 11; 12]

Змістовий модуль II. Статистика продуктивності праці, оплати праці

Тема 7. Статистика продуктивності праці

Поняття продуктивності праці та завдання її статистичного вивчення.

Визначення рівня продуктивності праці.

Вимірювання рівня та аналіз динаміки продуктивності праці в натуральному та умовно-натуральному вигляді.

Статистичні методи аналізу рівня та динаміки продуктивності праці у вартісному вигляді.

Показники продуктивності праці у трудовому вигляді та аналіз їх динаміки.

Середньозважений арифметичний індекс продуктивності праці та випадки його використання.

Розрахунок і статистичний аналіз показників середньої погодинної, середньоденної та середньої продуктивності за період, що досліджується.

Література [6; 9; 12]

Тема 8. Статистика оплати праці

Поняття оплати праці та завдання її статистичного вивчення. Фонди заробітної плати, вивчення їх складу, динаміки та використання.

Вивчення рівнів середньої погодинної, середньої денної та середньої місячної заробітної плати.

Статистичне дослідження динаміки середньої заробітної плати.

Форми та системи оплати праці в ринкових умовах.

Література [3–6; 12]

Тема 9. Система показників статистики праці в сільському господарстві

Показники трудового потенціалу і економічної активності в сільській місцевості. Чисельність і категорії зайнятих. Показники руху робочої сили. Фонд робочої сили та його використання.

Статистичні показники оплати праці і вартості робочої сили. Статистичні показники умов праці та соціального захисту.

Статистичні показники ефективності праці в сільському господарстві.

Література [5; 6; 9]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття трудових ресурсів.
2. Завдання статистики трудових ресурсів.
3. Статистичне дослідження складу працівників.
4. Категорії чисельності працівників.
5. Система показників чисельності працівників.
6. Статистичне вивчення руху чисельності працівників.
7. Зайнятість населення.
8. Економічно активне населення.
9. Коефіцієнти інтенсивності зайнятості.
10. Коефіцієнти інтенсивності безробіття.
11. Середньооблікова чисельність працівників.
12. Статистичні показники структури робочої сили.
13. Статистична оцінка забезпеченості підприємства робочою силою.
14. Сезонні коливання чисельності робочої сили.
15. Облік робочого часу.
16. Структура робочого часу.

17. Система показників використання робочого часу.
18. Баланс робочого часу.
19. Інтегральний показник завантаження робочих місць.
20. Коефіцієнт змінності.
21. Статистична оцінка ефективності функціонування робочих місць.
22. Статистичний аналіз використання робочого місця.
23. Поняття продуктивності праці.
24. Завдання статистики продуктивності праці.
25. Прямі й обернені показники продуктивності праці.
26. Система показників продуктивності праці.
27. Взаємозв'язок показників середнього виробітку.
28. Натуральний метод вимірювання продуктивності праці.
29. Побудова індексів продуктивності праці фіксованого складу і впливу структурних зрушень.
30. Вимірювання динаміки продуктивності праці шляхом зіставлення фактичних рівнів трудомісткості.
31. Побудова показників виконання норм виробітку.
32. Вартісні показники продуктивності праці та методика їх обчислення.
33. Система взаємопов'язаних індексів обсягу продукції, середнього виробітку та чисельності працівників.
34. Побудова індексу Струмліна, його економічна інтерпретація.
35. Використання індексного методу при аналізі виконання плану і динаміки продуктивності праці.
36. Використання методу групувань у процесі аналізу продуктивності праці.
37. Використання кореляційного методу у процесі аналізу продуктивності праці.
38. Методи оцінки рівнів і вияву змін продуктивності праці.
39. Сутність заробітної плати.
40. Завдання статистики заробітної плати.
41. Фонди заробітної плати.
42. Система показників рівнів заробітної плати.
43. Середня погодинна заробітна плата.
44. Середня денна заробітна плата.
45. Середня місячна заробітна плата.
46. Взаємозв'язок показників середнього заробітку.

47. Зіставлення показників динаміки середнього заробітку і середнього виробітку.
48. Методи аналізу динаміки середньої заробітної плати.
49. Форми та системи оплати праці в ринкових умовах.
50. Обсяги трудового потенціалу в сільській місцевості.
51. Стан економічної активності в сільській місцевості.
52. Рух робочої сили в сільській місцевості.
53. Робочий час і його використання сільським населенням.
54. Оплата праці в сільському господарстві.
55. Статистичні показники умов праці в сільському господарстві.
56. Фондоозброєність праці в сільському господарстві.
57. Трудомісткість продукції в сільському господарстві.
58. Статистичні показники продуктивності праці в сільському господарстві.
59. Статистичні показники рівня життя сільського населення.
60. Ефективність праці в сільському господарстві.
61. Статистичні показники ринку праці в сільській місцевості.
62. Статистичні показники зайнятості і безробіття сільського населення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Богиня Д. П., Гришнова О. А.* Основи економіки праці. — К.: Знання-Прес, 2000.
2. *Головко М. П., Пастухов В. П.* Зайнятість населення України: соціально-економічні, правові та історичні аспекти. — К.: Академія праці і соціальних відносин Федерації профспілок України, 1998.
3. *Захожай В. Б., Калина А. В.* Статистика труда и занятости. — К.: МАУП, 2000.
4. *Бараник З. П.* Статистика праці.: Навч. посіб. — К.: Вид-во КНЕУ, 2005.
5. *Бараник З. П.* Статистика ринку праці: Навч. посіб. — К.: Вид-во КНЕУ, 2004.

Додаткова

6. *Захожай В. Б.* Основи статистики. — К.: МАУП, 1998.

7. *Захожай В. Б., Попов І. І., Коваленко О. В.* Практикум з основ статистики. — К.: МАУП, 2001.
8. *Курс социально-экономической статистики: Учебник / Под ред. М. Г. Назарова.* — М., 2000.
9. *Петюх В. М.* Ринок праці та зайнятість. — К.: МАУП, 1997.
10. *Статистика: Підруч. / За ред. С. С. Герасименка.* — К.: Вид-во КНЕУ, 2000.
11. *Удотова Л. Ф.* Соціальна статистика. — К.: Вид-во КНЕУ, 2002.
12. *Захожай В. Б., Федорченко В. С.* Теорія статистики. — МАУП, 2006.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Статистика праці”.....	4
Зміст дисципліни “Статистика праці”.....	5
Питання для самоконтролю.....	8
Список літератури	10

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>Г. П. Васьківська</i>
Комп'ютерне верстання	<i>Н. І. Нечипоренко</i>

Зам. № ВКЦ-3498
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП